

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs XV. Crura illius columna marmoreae, quae fundatae sunt super bases aureas. Species eius vt Libani, electus vt Cedri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

ornetur castitate mentis, quæ constat humilitate, patientia, sobrietate & contemptu sæcularis vitæ, cæterorumq; cœlestium præceptorum obseruatione. Nam vt de corpore huius dilecti esse possit *venter eburneus, saphyris debet esse distinctus, quia nihil prodest castitas corporis sine bono opere, nec opus bonum sine castitate.* Quia ergò fragilis lexis castitatis virtutem forti animo tenet, *venter dilecti eburneus est*, quia vero & alijs virtutibus pro cœlesti gloria studet, *saphyris distinctus est.*

In ista quoq; corporis sui parte *dilectus candidus & rubicundus est*, quia in ventre eburneo, color castitatis nitet, in *saphyro* quamuis cœruleo, tamen pro labore virtutum color passionis rubet. Ipsa quoq; castitas quæ exterius in corpore mundo cantet, interius per mentis Martyrium rubet: nam naturali carnis motui repugnare, quædam nimirum passio mentis est.

Præsentis sanè decantatio particulæ ad vestræ professionis normam non modicè spectat, sorores dilectissimæ, quia cum reuera de corpore huius dilecti sitis, tale eius membrum decentissimum esse potestis. Nam cum in tam fragili corporis vestri vasculo, candido castitatis & pudicitia indumento resplendetis, profectò *venter dilecti huius eburneus dici & esse potestis*: quia verò cum ista castitate, alijs quoq; virtutum ornatibus refulgetis nimirum *sa-*

phyro distincta relucetis. Sed summo pere vobis attendendum est, ne per solam castitatem Deo vos placere posse putetis, si alia bona opera non habueritis, atq; idcirco semper & castitatem bono operi, & opus bonum castitati iungere debetis, vt Deo perfectè placere possitis,

VERSVS XV.

Crura illius columna marmorea, qua fundata sunt super bases aureas. Species eius vt Libani, electus vt Cedri.

Octauo loco quasi octauam tangit chordam decachordi psalterij attenta spectatrix dilecti, veluti symphoniam illam *διὰ πρῶτον* reddens, cui proprium est, eandem habere vocem octauam, quam primam. Nam cum supra prima chorda sonuerit, *caput dilecti aurum esse optimum*, nunc dicit *crura super bases aureas posita*, vt sit eadem vox grauis & acuta, resonans supremum & infimum dilecti aureum ornamentum. Sed considerandum *quanam sint huius Dilecti crura, curue ipsa comparentur columnis marmoreis super bases aureas edificatis.*

Cū Deus in sui natura immobilis atque incommutabilis sit, quippe qui est illocalis, omnia enim complet & continet, ipse autem à nullo, continetur, qui totus semper ubiq; est; cumq; localis sit qui de loco ad locum mouetur, Deus autē nō mouetur, atq; ideo illocalis sit, quia immobilis, moueri tamen dicitur, sit illocalis.

Cc 2 non

Gregorius.

Applicatio huius membri Dilecti ad Virgines quibus hoc opus inscribitur.

Crura Dilecti sunt misericordia & iustitia.

Deus quo modo dicitur moueri cum sit illocalis.

non in se, sed in his quos suo nutu & voluntate mouet per virtutem omnia disponentem, siue secundum iustitiam, siue secundum misericordiam: cui enim vult miseretur, & quem vult indurat, quorum vnum est misericordiae, alterum iustitiae. Cum ergo omnem creaturam suam quasi praambulet hac gemina dispositionis suae via, videlicet iustitia & misericordia, recte possunt dici eius *crura iustitia & misericordia, vniuersae enim viae eius*, sicut dicit psalmista, *miseri cordia & veritas*. Veritas autem & iustitia idem est: quod enim verum est, iustum est; & quod iustum est, verum est.

Miseri cordia & veritas in Deo cur columnis marmoreis comparantur.

Rom. II. Cur autem *crura ista dicuntur columna marmorea*, nisi quia recta sunt & fortia: nam in columna est rectitudo, in marmore duritia; iudicia enim Dei occulta, nunquam tamen iniusta. Quis enim scire potest quare hunc misericorditer eligat, illum iudicialiter repellat? ideo clamat Apostolus, *o altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabilis via eius?*

Bases aurea sunt sapientia & bonitas, quibus columna marmorea, id est misericordia & veri-

Porro quae sunt *bases aurea, super quas columna ista marmorea* quae *crura illa intelliguntur, sunt fundatae*? nimirum si recte perpendas sunt sapientia eius & bonitas, quia omnia quae facit, sapienter & benignè ordinat & disponit: *bases* nempe sunt, quia omnia continent & sustentant, *aurea*, quia in ipsis rerum officientijs mirabiliter clarescunt.

Crura ergo dilecti, si ad ipsum caput ^{tas inni-} intendas, sunt, vt dictum est, ^{tuntur.} misericordia & veritas, quae *super bases*, id est pedes sapientiae & bonitatis illius fundata aut stant, aut ambulant, secundum naturam & qualitatem eorum quae facta sunt: omnia enim quae facta sunt, aut aeterna sunt, aut temporalia. Stant autem in his quae aeternaliter mansurae secundum gratiam & misericordiam suis Deus ipse praefiniuit, ambulat in his, quae temporaliter aut confert aut aufert, siue misericorditer siue iudicialiter.

Porro si ad membra ipsius capitis respicias, quid putas *crura dilecti huius* dicenda sunt? In illo antiquo Dei populo, in quo tunc tantum notus erat Deus duas praecipue dignitates posuit Deus, quibus ipse populus muniretur & ornaretur, *regnum, videlicet & sacerdotium*: in exterioribus quidem Regia fortitudine armabatur contra eos qui auctore Diabolo laborabant destruere propositum Dei, quod pro totius mundi salute habebat, & eidem populo in typo praemonstrabat, quatenus in tota sua republica cum pace & honore praecurreret in figura diuinæ promissionis fideliter adimplenda negotia. Porro in interioribus sacerdotali officio erudiebatur, ad ipsa negotia prudenter per figuram intelligenda & reuerenter tractanda, vt ipsi propositio Dei quadoque adimplendo allaboraret fide & dilectione in spe futurae salutis.

Crura Dilecti item dici possunt in antiquo & nouo testamento, regnum & sacerdotium.

In

Regnum & Sacerdotium in pœnam peccati à Iudais trās latum est.

Ier. 2.

In quibus videlicet dignitatibus tantum erat eiusdem populi firmamentum, ut postmodum cum eidem populo peccanti iratus Deus multas comminaretur pœnas, postremo minimè se corrigēti, hanc finalem proponeret pœnam ut ablato & destructo regno & sacerdotio, omnis eorū funditus migraret honor & religio. Dicitur enim sic per Ieremiam Prophetam, *oblivioni tradidit Dominus in Syon festiuitatem & sabbatum, & opprobrio in indignatione furoris sui Regem & Sacerdotem.* Regē quippe & Sacerdotem non esse, hoc fuit omnem ritum cæremoniarum defecisse.

Duplex in Ecclesia gladius.

Luc. 2.

Nonne & in hoc tempore, quo promissio illa iam impleta est, huiusmodi duabus dignitatibus sancta subsistit Ecclesia? pugnat enim contra infideles & incredulos materiali gladio exterius regalis iudicij potestas, pugnat etiam interius contra eosdem spirituali gladio sacerdotalis officij maiestas. Vide cū Dominus pro defendenda huius nouæ, quæ nunc est, reipublicæ vniuersali salute, *gladium permetteret, duosq; paratos esse audiret, sat esse respondit,* quia duas in Ecclesia sententias peremptorias constituit, vnā gladio materiali, alteram gladio spirituali. Etenim hoc exterius agitur regni timore, ut Ecclesia seruiat Deo cum pace & honore, interius eruditur sacerdotio, ut sciat seruire Deo cum reuerentia & amore. Quid ergo? nunquid cum hæ duæ

dignitates sint Ecclesiæ Dei in omni religione propaganda quasi quoddam firmamentum, & ut rectè dicam totius corporis dilecti huius fortissimum sustentaculum, non rectè possunt dici *crura eiusdē dilecti regnum & sacerdotium?*

Et hæc propter sui fortitudinem & eminentiam *columnæ dicuntur marmoreæ*, quando & ipsæ virtute & potestate eriguntur, & in eis tota domus sanctæ Ecclesiæ sustentatur. Quid verò sunt *bases aureæ, super quas ista columnæ sunt adificate?* planè oportet, ut in ipso regno siue sacerdotio, quia causâ debent esse communis vtilitatis & honestatis, magna resplendeat vis rationis & virtus discretionis, ut in omni sua dispensatione & iudicio semper sit ratio & discretio. Sed cum hæc ex magna debeant sensus & sapientiæ claritate procedere, nonne rectè dici possunt *harum columnarum bases aureæ?*

Regnū & Sacerdotiū ob sui eminentiam & fortitudinē columnis marmoreis cōparantur.

Crura ergo ista dilecti huius columnæ sunt marmoreæ super bases aureas collocatæ, quia in sancta Ecclesia regnū & sacerdotium vigent dispensationis & iudicij ratione & discretionē.

Crura dilecti dicuntur columnæ marmoreæ super bases aureas, quia regnū & sacerdotium in Ecclesia vigent dispensationis & iudicij ratione & discretionē.

Huius quoque octauæ chordæ cantui succinit præcentus ille iuxta introitum ipsius decachordi carminis positus, quo dilectus decantatur *candidus & rubicundus*, quando hoc agit pars ista regni cum labore & periculo vitæ, ut in se dilectus iste rubicundus prædicetur; porro altera

altera pars sacerdotij in pace & tranquillitate hoc agat, vt in se dilectus candidus pronuntietur, in sanctitate & castitate, conuersatione, & mandatorum Dei obseruatione & prædicatione. *species eius vt Libani, electus vt Cedri.* Sicut inquit

Species Dilecti quare Libano monti comparatur.

Joh. 3.

mons Libani motibus cæteris præstantior est, decore & pulchritudine, miroque odore arborum inibi positarum, sic dilectus meus omnibus Sanctis eminentior, & longè pulchrior est potentiâ virtutum, sapientiâ quoque & scientia, atque omni decore mundanarum actionum, omnique plenitudine diuinarum gratiarum. *Non enim ei ad mensuram dat Deus spiritum, sed habitat in eo omnis plenitudo diuinitatis corporaliter;* & de hac eius plenitudine Sancti accipiunt gratiam, pro gratia; quodque ipse vniuersaliter habet, isti particulariter consequuntur, & hoc non semper pro cuiusque voluntate, quia & interdum prompta est, & interdum quasi sopita segniter iacet in eis eadem particula gratiæ, quam suscitari oportet non sine aliquo labore. Vnde Paulus ad

2. Tim. 1. Gratia quibus modis resuscitantur.

Timotheum, *propter quam causam,* inquit, *admoneo te, vt resuscites gratiã quæ in te est per impositionem manuum mearum.* Suscitur autem multis modis, maximè tamen orando & psallendo; exempli gratia, cû diceret Rex Israel ad Helisæum, *quare congregauit Deus tres Reges istos, vt tradat eos in manus Moab?* respondit, *viuit Dominus in cuius conspectu sto, quia nisi*

vultum Iosaphat Regis Iudæ erubescerẽ, nec attendissem vtiq; nec respexissem: nũc autem adducite mihi Psaltem; & factum est dum caneret Psaltem, facta est super eum manus Domini, & reliqua.

Excepto ergo Dilecto isto de quo scriptum est, *super quem videris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu S. cæteri oēs Sancti diuinitatem vel particularem accipiunt gratiam Spiritus S. prout ipsi sancto Spiritui placeat, qui vbi & quando vult spirat.* Merito ergo huius dilecti species vt Libani dicitur, quia *speciosus forma patris filijs hominum,* & nulla species eius speciei, nulla virtus eius virtuti, nulla gratia eius gratiæ comparari potest.

Electus vt Cedri; cur præ cæteris arboribus Libani electi sunt Cedri; nisi quia quasdam speciales naturæ suæ habet gratias? Est enim Cedrus imputribilis, est odorifera, est serpenti-
bus contraria: quis autem sine corruptione esse potuit, nisi solus iste dilectus, *qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius;* nullus vnquam tam sanctus, tam innocens esse potuit, quin aliquid corruptionis contraxerit, cum scriptum sit, *quia & in Angelis suis Deus iniquitatem reperit.* Peccatum nempe quædam putredo, quædam corruptio est, & cum in alio maior, in alio minor sit, in nullo tamen quâuis valde sancto, valdè iusto, potest non esse, licet etiam paruissima; Porro in solo isto dilecto, nulla prorsus huiusmodi putredinis siue corruptionis vel

Iohan. 1.

Ioha. 3.

Psal. 44.

Dilectus quia expers omnis peccati, dicitur electus vt Cedri.

1. Pet. 2.

Iob. 4.

vel tenuissima suscipere potuit macula.

Benè ergo dicitur *electus* vt *Cedri*, quia hoc vnus specialiter habet ex natura, quod nulli Sanctorum concessum est ex gratia. Hæc quidè de solo capite dicta sint.

Qualiter species Dilecti in corpore suo est Ecclesia sit similis Libano monti.

Cæterum si ad corpus respicias, quod capiti coniunctum vnum fit, secundum incorporationem qua ipsi capiti per gratiam ipsius incorporatur, congruè *species eius Libano comparatur*, quando totus dilectus iste in se & in corpore suo discretè attenditur. Quid enim in facie siue specie Ecclesiæ considerari potest, nisi præsentia diuinitatis in executione Sacramentorū, in enūtiatione diuinorum eloquiorum, in dispositione & ordinatione convenientium & rationabilium causarum? Quis verò iste *Libanus* est, cui *species huius dilecti* in toto suo corpore assimilatur? Si ipsam rem sicuti est attendas, Libanus mons phenicis est, abundans Cedris, & ne ipso radicatis & in altum porrectis: sicut autem iste mons Cedrorum multitudine decoratur, ac per huc magnam sui pulchritudinem aspicientibus offert, ita dilectus iste in corpore suo multitudine electorum suorum sibi in fide radantium & in charitate cohærentium decoratus mirabile profectò toti mundo præbet sanctitatis & honestatis spectaculum.

Si autem metaphoricis intelligas, *Libanus* iste est de quo prophe-

ticus sermo clamat, *aperi*, inquit, *Libane portas tuas, & comedat ignis Cedros tuas*. Templum enim Dei, quod in illa terrestri Ierusalem constructum fuerat, & habebat tabulata intrinsecus per circuitum delignis Libani, lignis cedrinis, idcirco Libani nomine appellatū est, quia in eo fuit sanctum Sanctorum, quod erat decus quoddam & eminentis pulchritudo non tantum illius ciuitatis, sed & totius populi eiusdè per multos terminos dilatati. *Species ergo Dilecti vt species Libani*, quia sicut hoc templū fuit quondam caput & singulare monumentum Religionis illi antiquo Dei populo; ita nūc conuentus Ecclesiæ vbi Christus honoratur in suo corpore caput quoddam & eminentia quædā sanctitatis est omni populo Christiano, quia in eo attenditur via quædā & peruentio ad illius summi boni sublimitatē, & futuræ salutis æternitatē. Ad hunc. n. conuētum quasi ad quendam montem Dei, currit quotidie fidelis populus prospicere in spe terrā promissionis illius, quā Deus suis dabit electis, in qua est templum supernæ illius Ierusalē, quod inhabitat ipse sanctus Sanctorum, in quo multiplicantur sancti vt Cedri, Libani, imputribiles facti participatione illius æternæ beatitudinis, & summi boni quod est Deus.

Electus vt Cedri: quomodo dilectus iste in corpore suo, hoc est Ecclesia

Zach. II. 3. Reg. 6. Libanus per metaphoram templum veteris, & Ecclesiam noui Testamenti significare potest.

Ecclesia præfens via est ad templum supernæ Ierusalem.

Descriptio montis Libani.

Quomodo
Dilectus in
corpore
suo hoc est
Ecclesia,
dicatur e-
lectus vt
cedri.

Ecclesia electus dicitur vt cedri? Si naturas Cedri, quas supra memorauimus attendas, videlicet quod imputribilis est, quod odorifera, quod serpentes fugat, nimirum perpendere potes, quanta sit utilitas sanctæ Ecclesiæ vnitas, & quantum omni animæ eligenda, quantumque rebus cæteris sit præferenda. Nam ibi incorruptio animi adipiscitur, odor virtutum sentitur, vitia & peccata quasi serpentes venenati fugantur. Quid hac re præstantius? Merito ergo Christus in corpore suo, *electus vt cedri* dicitur, quia in omni eius actione siue dispositione canonica vel dispensatiua, ipse est omnis spiritualis efficientiæ causa.

Hoc autem loco dilectus, qui supra, vt sæpè diximus, dupliciter coloratus inducitur, candidus videlicet & rubicundus, sola candoris pulchritudine in corporis sui hoc est Ecclesiæ splendet facie, quam sibi elegit *non habentem maculam neque rugam*, quod ipsius partis probat decantatio de specie *Libani*, qui interpretatur candidatio.

Ephes. 5.
Libanus
interpretatur
candidatio.

VERSUS XVI.

Guttur eius suauissimum, & totus desiderabilis talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus, filia Ierusalem.

IN gutture vox, in voce sonus est, in sono si vox articulata est, cuius rei certa expressio. Quid per *guttur*, nisi sanctæ scripturæ sonus

Per guttur
dilecti so-

accipitur? totam verò scripturam sacram, aut ipsius Domini voce, aut Sanctorum quibus ipse Deus quasi quibusdam organis utebatur constitutum nouimus. Quid enim diuinæ scripturæ sonant, nisi aut per se ipsum, aut per suos loquentem Deum? Quid porro loquentem? nimirum futuræ promissionis qualitatem, iuxta propositum ipsius prædestinantis, vocantis, iustificantis, & glorificantis electos suos, cuius glorificationis dulcedinem & suauitatem concedit eis prægustare nunc per spem subleuantem, & ad ipsam toto desiderio anhelantem, & quasi quoddam iam experimentum suauitatis eiusdem quodammodo capientem.

Ipsam nempe experimentum *guttur* quoque dilecti huius dici potest, quia in mente cuiusque sanctæ animæ, diuinæ bonitatis dulcedine prægustantis, delectabiliter sapit suauitas illa, quam ex sacra scripturæ prædicatione intelligit, de qua dicitur, *quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparauit Deus diligentibus se.* Vnde & ipsius suauitatis experimento proficientibus dicit Psalmista, *gustate & videte, quoniam suavis est Dominus, beatus vir qui sperat in eo.* Guttur ergo Dilecti vel vox est sacra scripturæ, diuinæ pietatis suauitatem enarrantis, vel experimentum eiusdem pietatis animum cuiusque fidelis suauiter reficientis.

Quod

nus sanctæ
scripturæ
accipitur.

Esa. 64.
& 1. Cor. 2.

Psal. 33.